

kor déli szomszédaink évszázados bűnultságuktól megszabadulva, egy-két évtized múltán szintén teremtő munkássággal keresik majd érvényesülésüket az emberiség nagy, bár vérnélküli, de fölszívó küzdelmében.

Igló.

Prohászka Lajos.

A tankönyvbírálat szervezése.

A tanítás eredményének egyik főfeltétele: a jó tankönyv. Pylenek akkor állanak elő, ha teljesen hivatása magaslatán áll az író, de a bíráló is. A bírálat kérdése már sokszor merült fel, mert igen bonyodalmas. Hogyan érhetjük el, hogy tankönyvbírálatunk a célnak megfelelő legyen, az írot nehéz céljának elérésében támogassa? Erről *Fest Aladár* így nyilatkozik: „... azt tartanók kívánatosnak, hogy az új középiskola tankönyveire *jutalom pályázat* hirdetessék; a pályamunkák névtelenül, jelígesen, kéziratban küldessenek be; a munkákat hivatott bírálóbizottság bírálja el; az ítélje meg a jutalmat, emelje ki a dícsérendőket, javasolja engedélyezésre a megfelelőket, utasítsa vissza a használhatatlanokat». (M. P. 1913., 622. l.)

Meg vagyok róla győződve, hogy nem maradok egyedül, mikor evvel a tervvel szemben aggodalmamnak adok kifejezést. A pályázatokkal szemben való bizalmatlanságot, miként mások lelkében, az enyémekben is, az ifjúkori önképzőkori tapasztalatok szülték, a későbbiek pedig csak növelték. Nem szubjektív, hanem objektív tapasztalatokról szólok. Vajjon lelkesítheti-e az írot az a tudat, hogy művét esetleg akkor is mellőzik, ha nem rossz; csak azért, mert önkényes párhuzamba állítják oly művekkel, melyek nem minden tekintetben múlják felül az övét? Azt kell óhajtánunk, hogy ne relatív, hanem abszolút elbánásban részesüljön minden munka. Ezért ne kívánjuk a pályázatok életbeléptetését a tankönyvírás terén. De másrészt nagyon kívánatos, hogy a bírálat terén bizonyos állandó elvek, a tapasztalat útján létrejött módszeres szempontok, vívmányok érvényre jussanak és ne legyen a bírálat ötletszerű.

Állandó *bíráló tanácsot* kellene szervezni, melynek elnökségét a miniszter nevezné ki, tagjait pedig — csak a középiskoláról szólnak — a tanárság választaná. Van ennek egy egyetemes jellegű szervezete, az Országos Középiskolai Tanáregyesület. Annak keretében történhetnék meg a tanács tagjainak megválasztása. A közvélemény bizalma bizonyára a legérdemesebbeket részesítené e megbízásban, természetesen tekintet nélkül arra, hogy tagjai-e az O. K. T.E.-nek.

A tanács szakosztályokra oszlanék. Az elbírálandó művet a szakosztály minden egyes tagja megkapná tanulmányozás végett,

egyikük lenne az előadó. Bizonyos időközökben összeülne a szakosztály, az előadók megtennék előterjesztésüket, amelyről vita alapján határoznának. Az általános módszeres elvek megvitatása és a különböző tárgyak között való kongruencia fenntartása végett a tanács nagyobb időközökben teljes ülést is tartana. Ugyanígy lehetne szervezni a többi iskolafaj tankönyveinek bírálatát is. *Szöts Gyula.*

KÜLFÖLDI LAPOKBÓL.

A magyar középiskola bemutatása külföldön. Mindig örülünk, ha magyar tanár írásával találkozunk külföldi folyóiratban. Az ilyen közlemények — feltéve, hogy tartalom és alak dolgában megfelelők — kettős haszonnal járnak, mert nemcsak egyénileg esnek a szerzőnek javára, hanem közművelődésünket is bekapcsolják abba a nemzetközi viszonylatba, amely nélkül ma már a kisebb nemzetek sem lehetnek el. Számontartó tisztünknel fogva kötelességszerűen, bár kelletlenül ezúttal egy olyan cikkel kell foglalkoznunk, amely a fent említett követelményeknek, őszinte sajnálatunkra, igazán nem felel meg. Értjük *Endrei Gerzsonnak* a «Lehrproben und Lehrgänge» 1913., 4. számában (93—100. l.) *Hoffnungen und Wünsche auf dem Gebiete des ungarischen Mittelschulwesens* című cikkét, amelyről a külföld fogja megítélni a magyar tanárt, a magyar középiskolát. Ez az ítélet pedig éppen nem lesz kedvező. Még hagyján a szerző német stílusának megdöbbentő esetlensége, de a tartalom is jórészt útszéli pedagógiai közhelyekben merül ki. Van a cikkben továbbá kritika, sőt megróvás és igazságtalan vád is. Hogy az egyetemi tanárok az érettségizett ifjak tudásával nincsenek megelegedve, hogy a tanulók tanulmányi szabadsága felette korlátozott, hogy képtárban nem tudnak eligazodni, hogy sok diplomás ember nem ismeri a megyék székhelyét, mert kevés földrajzi tudományát «kiizzadta» (ausgeschwitzt! 98. l.), hogy a tanárok a tanulókkal és a szülőkkel hadilábon állnak stb. mindez, — gondolom — nem csak a magyar középiskola egy részében van így, de egyebütt is. A következő vádak azonban talán mégsem általánosíthatók: «In unseren Schulbibliotheken fehlen die notwendigsten Bücher . . . das Wichtigste ist der Buchstabe, worin kein Geist steckt. Die Individualität des Lehrers wird nicht respektiert; Freiheit hat er nicht, er ist nur eine Maschine» (95. l.). Ez, úgy látszik, a szerzőnek kedvenc gondolata, mert a 99. lapon a következő változatban ismétli meg: «Dort, wo die Hand des Lehrers gebunden ist; wo der Unterricht in verschiedene Paragraphen gedreht (sic!) wird, wo Direktoren und Schulräte den Lehrer drücken, da